

## Ainevaldkond „Keel ja kirjandus”

### 1. Üldalused

#### 1.1. Keele- ja kirjanduspädevus

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärgiks põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, see tähendab suutlikkus mõista eakohaseid ilukirjandustekste ja nende osatähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos ning tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku ja iseenda identiteedi alust; keeleteadlikkus ja oskus end vastavalt suhtlussituatsioonile ja keelekasutuseesmärkidele nii suuliselt kui ka kirjalikult väljendada; arusaamine, et lugemine teeb vaimselt rikkamaks.

Keele ja kirjanduse õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) väärtustab keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- 2) teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana;
- 3) omandab põhiteadmised keelest ja saavutab õigekirjaoskuse;
- 4) väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, arvestades kultuuris välja kujunenud keelekasutustavasid;
- 5) kuulab, loeb ja kirjutab mõtestatult eri liiki tekste ning esitab teavet eri viisidel;
- 6) kasutab asjakohaselt erinevaid suhtluskanaleid ning suudab leida, kriitiliselt hinnata ja kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- 7) väärtustab nii rahvuskirjandust kui ka teiste rahvaste kirjandust, nii oma rahva pärimuskultuuri ja traditsioone kui ka kultuurilist mitmekesisust;
- 8) tajub kirjandusteost kui kunstiteost, mõistab selle kunstilisi väärtusi;
- 9) loeb eakohast väärtkirjandust, kujundades kirjanduse kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning rikastades mõtte- ja tundemaailma;
- 10) suudab kujundada ja väljendada isiklikku arvamust ning tunnustab ja arvestab teiste inimeste arvamust;
- 11) oskab õppida, hangib teavet eri allikatest, kasutab sõna- ja käsiraamatuid.

#### 1.2. Ainevaldkonna õppeained ja nende maht

Ainevaldkonna õppeained on eestikeel ja kirjandus. Eesti keelt õpitakse 1.–9. klassini, kirjandust 5.–9. klassini.

Ainekavades esitatud taotletavate õpitulemuste ja õppesisu koostamisel on aluseks võetud arvestuslik nädalatundide jagunemine kooliastmete ja ainete kaupa järgmiselt:

<b>I kooliaste</b>		
eestikeel	–	19 nädalatundi
<b>II kooliaste</b>		
eestikeel	–	11 nädalatundi
kirjandus	–	4 nädalatundi

<b>III kooliaste</b>		
eestikeel	–	6 nädalatundi
kirjandus	–	6 nädalatundi

Õppeainete nädalatundide jagunemine kooliastmete sees määratakse kindlaks kooli õppekavas arvestusega, et taotletavad õpitulemused ja õppekasvatuseesmärgid on saavutatavad.

### **1.3. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming**

Keel on rahvuskultuuri ja rahvusliku identiteedi kandja. Keele valdamine kõnes ja kirjas on inimese mõtlemisvõime kujunemise, vaimse arengu ning sotsialiseerumise alus ja eeldus. Eesti keele hea valdamine on eduka õppimise eeldus kõigis õppeainetes.

Ainevaldkonna õppeainetes omandavad õpilased keele- ja kirjandusteadmisi ning saavad lugemise, kirjutamise ja suhtlemise kogemusi. Teadmiste ning kogemuste alusel kujuneb õpilasest põhikooli lõpuks teadlik, aktiivne ja vastutustundlik lugeja, kirjutaja ning suhtleja.

Ainevaldkonna õppeained toetavad eeskätt õpilase emakeele- ja kirjanduspädevuse ning kommunikatiivsete oskuste arengut, kuid ka tema identiteedi ja enesetunnetuse kujunemist ning kultuurilist ja sotsiaalset arengut.

1.– 4. klassis arendatakse eestikeele õppes kõiki keelelisi osaoskusi (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine) ja õigekeelsust. Osaoskusi ja õigekeelsust arendatakse nii teabe- ja tarbetekstide kui ka ilukirjandustekstide lugemise, jutustamise ja kirjutamise kaudu.

Alates 5. klassist on eestikeel ja kirjandus eri õppeained, mida seob tekstikeskne käsitusviis ning keeleliste osaoskuste arendamine.

Kirjandustundides kujundatakse õpilaste kirjandushuvi ja lugejavõimeid ning kõlblis-emotsionaalset arengut loetud kirjandusteoseid mõtestades, kuid vaadeldakse ka ilukirjanduskeele eripära ning arendatakse suulist ja kirjalikku väljendusoskust.

Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus on avar tekstikäsitlus, mis hõlmab nii suulisi kui ka kirjalikke tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti pildilisi, graafilisi ning teist liiki tekste. Ainevaldkonna õppeainete koostöös omandatakse teiste õppeainete õppimiseks vajalikke kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid, kujuneb soov ning oskus oma mõtteid väljendada.

Keelekasutust ning oskust tekste mõista ja luua arendatakse teksti- ja õigekeelsusõpetuse kaudu. Eesti keelt ja kirjandust õppides omandab õpilane keelelise suhtluse oskused ja vilumused, õpib oma mõtteid ning tundeid väljendama, kuuldut ja loetut analüüsima ning kogutud teavet üldistama.

Kirjanduslike tekstide lugemine ja käsitlemine tundides avardab õpilaste kultuuri- ja elukogemust, rikastab sõnavara, soodustab kirjandushuvi ning lugejavõimete ja isiksuse arengut.

Keeleliste osaoskuste lõimimise tulemusel arenevad õpilaste mõtlemisvõime, suhtlusoskus ja enesetunnetus. Õpilased on võimelised eetiliselt, olusid ja partnerit arvestades suhtlema, teadlikumalt õppima ja tegutsema.

#### **1.4. Üldpädevuste kujundamise võimalusi**

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi. Seda tehakse erinevate tekstide lugemise, nende üle arutlemise reflekteerimise ja kirjutamise kaudu ning kasutades mitmesuguseid koostöövorme (ühisarutelud, projektid jne). Saavutatud üldpädevused kajastuvad tekstiloomes, esitlustes, arutlustes. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ning käitumise kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes oma väärtushinnangute ja enesekehtestamisoskusega loob sobiva õpikeskkonna ning mõjutab õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist.

**Kultuuri- ja väärtuspädevus.** Kirjandusõpetuses kujundatakse kõlbelisi ja esteetilis-emotsionaalseid väärtusi ning kultuuriväärtuste mõistmist ilukirjandus- ja aimetekstide kaudu. Keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa. Keeleõpetuses väärtustatakse funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

**Sotsiaalne ja kodanikupädevus.** Keele- ja kirjandustundides kasutatava paaris- ja rühmatöö käigus kujundatakse koostööoskust, julgustatakse oma arvamust välja ütleva, kaaslaste ideid tunnustama ja teistega arvestama, ühiseid seisukohti otsima. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda eetiliselt ja olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.

**Enesemääratluspädevus.** Tekstide üle arutledes kujundatakse õpilastes positiivset minapilti. Õpiolukordades luuakse võimalused suhestuda käsitletavate teemadega, loovülesannete kaudu tuuakse esile õpilaste eripärad ja anded, vormitakse maailmavaade.

**Õpipädevus.** Keele- ja kirjandustundides arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erinevatest allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

**Suhtluspädevus.** Keele- ja kirjandustundides kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri ja tema suulise ja kirjaliku kõne mõistmist, suhtluspartneriga arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust. Õppetegevuse ja õppetekstide kaudu pannakse alus õpilaste diskuteerimis- ja väitlemis- ning tänapäevasele kirjaliku suhtlemise oskusele.

**Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus.** Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada. Vanemates tekstides kasutatud mõõtühikute teisendamise kaudu edendatakse arvutusoskust. Õpitakse eristama teaduslikku teavet ilukirjanduslikust ja populaarteaduslikust teabest ning kasutama tehnoloogilisi abivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel.

**Ettevõtlikkuspädevus.** Ettevõtlikkuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamisega, nende suhtes seisukoha võtmise ja neile lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöodes. Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

### **1.5. Ainevaldkonna õppeainete lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega**

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeained toetavad pädevuste saavutamist teistes valdkondades. Keele- ja kirjandustundides arendavad õpilased kõikides õppeainetes vajalikku suulist ja kirjalikku väljendus- ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekste lugedes sõnavara ning avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja õpitud termineid ning sobivat stiili; õpivad koostama ja vormistama uurimistöid, kasutama allikaid ja viitama neile; harjuvad kasutama eri liiki sõna- ja käsiraamatuid.

Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele ja kirjanduse valdkonna kui ka teiste ainete õppes, töötades sisult erinevate tekstidega, samuti diskussioonide ja väitluste kaudu. Lõimingu toetab elementaarsete õigekirjanõuete järgimine teiste ainevaldkondade tundides.

**Võõrkeeled.** Eestikeele õpetuse kaudu arendatakse õpilaste kirjalikku ja suulist eneseväljendus- ning arutlusoskust, oskust luua tekste ning neist aru saada. Võõrkeelte õppimisel on abiks eestikeele tundides omandatud keelemõisted. Omandatud võõrsõnad toetavad võõrkeelte õppimist. Maailmakirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu. Õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi selle keele maa ja kultuuri ning ka kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

**Matemaatika.** Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eestikeele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.

**Loodusained.** Loodusteaduslike õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab head lugemisoskust ja tööd tekstiga. Kohanimede ning loodusnähtuste ja -objektide nimetuste õigekirja kinnistatakse keele- ja kirjandustundides. Loodusteemalised tekstid õppe- ning ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist ja kujutluspiltide teket ning võimendavad seeläbi emotsionaalset mõju lugejale.

**Sotsiaaalained.** Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnas olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Sotsiaaalainete õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad kirjandusteoste käsitlemisel ühiskondlike probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimede õigekirja norme, mida ajaloo- ja ühiskonnatundides kinnistatakse konkreetsete näidete varal.

**Kunstiained.** Kunstiainate õpet toetab lähenemine kirjandusele kui kunstiainele. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustatsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete ja auditiivsete komponentide eritlemist ja analüüsi. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitus.

**Kehaline kasvatus.** Meedia- ja kirjandustekstide valiku kaudu saadakse elukogemusi. Plakateid ja esitlusi koostades kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut. Väitlustes propageeritakse tervislikku eluviisi ning dramatiseeringutes ja rollimängudes saab läbi mängida mitmesuguseid elulisi olukordi.

**Tehnoloogia.** Õppe- ja teabetekstide kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamise kaasnevaid võimalusi ja ohte, kasutada eetilisel nüüdisaegseid tehnoloogiaid oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel ning järgida tehnilisi vahendeid kasutades ohutus- ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

## 1.6. Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas valdkonna õppeainetes eesmärkide seadmisel, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel, lähtudes kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

**Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine.** Rollimängude, tekstide käsitlemise, arutelude ja loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme. Õppetegevus võimaldab õpilasel kujundada eneseanalüüsiks vajalikku sõnavara, et analüüsida oma huvisid, võimeid, nii ainealaseid kui ka teisi oskusi ja teadmisi ning õpilast suunatakse kasutama eneseanalüüsi tulemusi oma tulevase haridustee ja tööelu planeerimisel. Õppetegevus võimaldab töömaailmaga ka vahetult kokku puutuda (nt õppekäigud ettevõttesse, ainevaldkonnaga seotud ametite tutvustus). Kujundatakse oskust koostada õpingute jätkamiseks ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente. Meediatekstide analüüsi kaudu juhitakse õpilasi märkama ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arutlema selle üle, kuidas need mõjutavad haridusteed ning tulevast tööelu.

**Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus.** Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

**Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus.** Eri liiki tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima. Projektides osalemine aitab kasvatada aktiivset ellusuhtumist.

**Kultuuriline identiteet.** Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilastes arusaam endast, teadmine oma juurtest, eesti keele erikujudest (nt Mulgi, Võru, Setu, Kihnu murre). Emakeele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kultuurilisest ühisosast.

**Teabekeskond.** Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on nii keele- ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamise kui ka tekstiloo eelduseks.

**Tehnoloogia ja innovatsioon.** Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama.

**Väärtused ja kõlblus.** Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsid, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlbelisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi. Tekstide analüüsi abil kujundatakse julgust astuda välja taunimisväärsete tegude ja hoiakute vastu.

## **2. Ainekavad**

### **2.1. Eesti keel**

#### **2.1.1. Eesti keele õppe- ja kasvatuseesmärgid**

Eesti keele õpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) omandab põhiteadmised eesti keelest kui soome-ugri keelest ja eesti keele õigekirjaoskuse, tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasiõppimisel;
- 2) mõistab keele tähtsust eneseväljendus- ja suhtlusvahendina, arendab keeleoskust, arvestades kultuuris välja kujunenud keelekasutustavasid;
- 3) õpib asjakohaselt kasutama erinevaid suhtluskanaleid, arendab oskust leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet, sh ainevaldkonnaga seotud elukutsete ja edasiõppimisvõimaluste infot;
- 4) loeb ja kuulab mõtestatult eri tüüpi tekste ning koostab neid suuliselt ja kirjalikult;
- 5) õpib tundma eri tekstiliike ning märkama nende kasutusvõimalusi ja seoseid isikliku ja tööeluga;
- 6) arendab kriitilist mõtlemist, oskust arvamusi põhjendada ning suuliste ja kirjalike tekstide alusel iseseisvalt järeldusi teha;
- 7) kasutab oma kirjakeeleoskuse täiendamiseks sõna- ja käsiraamatuid ning internetiallikaid;
- 8) tajub keeleoskust õpioskuste alusena ja identiteedi olulise osana ning kujuneb teadlikuks keelekasutajaks;
- 9) väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit, suhtub lugupidamisega teiste rahvaste keelde ja kultuuri;
- 10) suhtub tolerantselt eesti keele võõrkeelena kasutamisse ja toetab teise emakeelega kaaslaste eesti keele omandamist.

#### **2.1.2. Eesti keele õppeaine kirjeldus**

Eesti keele oskus on nii õppekavas sätestatu omandamise alus kui ka õppekava eesmärk. Põhikoolis omandavad õpilased teadmisi ja oskusi, mis võimaldavad neil toime tulla eakohaste suuliste ja kirjalike tekstidega.

Põhikoolis pannakse alus õpilaste sotsiaalsele kirjaoskusele, st oskusele kasutada keelt teadlikult ning kriitiliselt isiklikus, avalikus, õppe- ja tööelus. Õpilastes kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis hõlmavad keelt, selle variante ja eriliigilisi tekste ning lubavad toime tulla suulise ja kirjaliku suhtlusega, tekstide vastuvõtu ning loomisega.

1.– 4. klassis on eesti keel kirjandusega lõimitud õppeaine, milles taotletakse nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmäärke. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eraldi, kuid tugevasti lõimitud õppeained, arendades eri liiki tekstide kaudu sihipärase lugemise, suulise keelekasutuse ja kirjutamise oskust.

Põhikoolis tuleb teadlikult omandada kirjalik keel ja tänapäeva eesti kirjakeel. Eesti keele õpi-eesmäärke taotletakse mitme õppevaldkonna kaudu.

I kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi kolmes õppevaldkonnas: suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine), lugemine ja kirjutamine. Suuline keelekasutus hõlmab eneseväljendust argiolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edasiandmist. Lugemise õpetamisel kujundatakse oskust töötada tekstiga eakohaste juhiste alusel. Kirjutamise õpetusega kujundatakse õigekirjaoskus õpitud keelendite piires ja suutlikkus end eesmärgipäraselt kirjalikult väljendada.

II ja III kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi neljas õppevaldkonnas: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstilooime ning õigekeelsus ja keelehoole.

Suulise ja kirjaliku suhtluse õpetusega kujundatakse oskust silmast silma, telefoni, kirja ja meili teel ning internetikeskkonnas kahekesi või mitmekesi suhelda, tekste kokku võtta ja vahendada.

Teksti vastuvõtu õpetuses kujundatakse oskust tekste valida ja leida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, teadvustatakse kuulamis- ja lugemisstrateegiaid ning süvendatakse võimet teksti paremini mõista ning tekstile reageerida.

Tekstilooime õpetusega kujundatakse mitmekülgset ja eesmärgistatud eneseväljendusoskust, mille puhul inimene tajub olukorda ja adressaati ning suudab oma mõtteid vajaliku täpsusega ja tekstiliigile omases vormis väljendada ning edastada.

Õigekeelsuse ja keelehoole õpetusega kujundatakse keeleteadlikkust ning teadmisi keelest. Õpilastes arendatakse oskust tänapäeva eesti kirjakeelt teadlikult kasutada, kujundatakse arusaamist keele arengust ja muutumisest, omandatakse teadmisi eesti kirjakeele ja murrete stiilirikkuse ning kirjavara mitmekülgse kohta.

### **2.1.3 Eesti keele õppe- ja kasvatusesmärgid I kooliastmes**

3. klassi lõpetaja:

- 1) mõistab suulisi ja kirjalikke küsimusi ning vastab nendele, kasutades kõnes ja kirjas sobivaid lühivastuseid ning terviklauseid;
- 2) kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;



- 3) oskab sihipäraselt vaadelda ja nähtut kirjeldada ning märkab erinevusi ja sarnasusi;
- 4) kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit ja olukorda;
- 5) jutustab endast ja lähiümbruses toimunust;
- 6) kuulab mõtestatult eakohast teksti;
- 7) loeb õpitud teksti selgelt, ladusalt ja õigesti ning saab sellest aru, mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti;
- 8) loeb eakohast ilu- ja aimekirjandust;
- 9) kirjutab õpitud keelendite piires õigesti;
- 10) jutustab ja kirjutab küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnade või kava abil;
- 11) töötab tekstiga õpetaja juhiste alusel.

#### 2.1.4 Eesti keele õpitulemused ja õppesisu I kooliastmes

##### Eesti keele õppesisu ja õpitulemused I klassile

Teema	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused
<b>Suuline keelekasutus</b>	<p><u>Kuulamine</u> Helide, häälte ja häälikute eristamine, hääliku pikkuse eristamine, põhirõhk täishääliku pikkusel. Õpetaja ja kaaslase kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslase ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine.</p> <p><u>Kõnelemine</u> Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Häälduse harjutamine, hääle kohandamine olukorrale. Töö lähedase tähendusega sõnaga, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine. Sobivate kõnetuste valik suhtlemisel. Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja rühmas. Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal. Aheljutustamine. Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● eristab häälikuid (asukoht ja järjekord sõnas), täishääliku pikkusi;</li> <li>● toimib õpetaja ka kaaslase suulise juhendi järgi;</li> <li>● kuulab õpetaja ja kaaslase esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuuldu lause, jutu sisu;</li> <li>● teab, et sõnadel on lähedase või vastandtähendusega sõna ja nimetab neist mõningaid;</li> <li>● väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab;</li> <li>● jutustab suunavate küsimuste toel kuuldust, nähtust, loetust;</li> <li>● koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu;</li> <li>● esitab luuletust peast.</li> </ul>

	<p>Luuletuse ja dialoogi peast esitamine.</p>	
<p><b>Lugemine</b></p>	<p><u>Lugemine</u>  Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.  Trükitähtede tundmaõppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine.  Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige; hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine).  Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine.  Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.  Jutustava, kirjeldava ja teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine.  Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Loole lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine.  Küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas.  Üksikute tingmärkide, skeemide, kaartide lugemine õppekirjanduses, nende tähenduse tabamine.  Luuletuste ilmekas lugemine.  Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.  Tekstiliikide eristamine: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus.  Kirjandustekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend.  Loetud raamatu autori, kunstniku, tegelaste nimetamine, loetust jutustamine.  Loetule hinnangu andmine.  Huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● tunneb häälik-tähelist vastavust, loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt;</li> <li>● mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu;</li> <li>● vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud;</li> <li>● mõtleb jutule alguse või lõpu;</li> <li>● on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab nende pealkirja ja autoreid, annab loetule hinnangu.</li> </ul>

	täiskasvanu abiga.	
<b>Kirjutamine</b>	<p><u>Kirjatehnika</u> Kirja eelharjutused. Kirjutamine kriidi ja pliiatsiga, joonistähtede kirjutamine. Õige pliiatsihoid ja kirjutamisasend istudes ja seistes (tahvli juures). Väikeste ja suurte kirjatähtede õppimine. Tähtede seostamine ja võrdlemine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine näidise järgi, töö puhtus, käekirja loetavus. Teksti ärakiri tahvlilt, õpikust.</p> <p><u>Kirjalik tekstiloomine</u> Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus. Jutu kirjutamine pilditäiendusena. Jutule lõpu kirjutamine. Loovtöö kirjutamine.</p> <p><u>Õigekeelsus</u> Häälik, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik, võõrtähtede vaatlus. Häälikute märkimine kirjas. Sõna ja lause ladumine ja kirjutamine. Täis- ja kaashäälikud. Täishäälikuühendi vaatlus. Täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega tutvumine. Sulghäälikud sõnade alguses. i, j ja h sõnade alguses seoses tähtede õppimisega. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimeses. Liitsõna vaatlus. Sõnade lõpu õigekiri- d ja -vad (mitmus) ning -b (tegusõna 3. pööre)</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatähti kirjutatakse ning kuidas neid sõnades seostatakse;</li> <li>● kirjutab tahvlilt ärakirja;</li> <li>● täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga;</li> <li>● koostab näidise järgi kutse;</li> <li>● eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset;</li> <li>● kirjutab omasõnade algusesse k, p, t;</li> <li>● kirjutab õigesti lühemaid (2-silbilisi) sõnu ja lauseid;</li> <li>● teab, et lause lõpeb punktiga;</li> <li>● teab, et lause alguses, inimeste ja loomade nimedes, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte;</li> <li>● kirjutab õigesti oma nime.</li> </ul>

	<p>õigekirjaga tutvumine.          Jutustava, küsi- ja hüüdlausega tutvumine. Luase lõpumärgid: punkt (küsi- ja hüüumärgi vaatlus). Koma lauses (teksti vaatlus).          Oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga.          Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15-20 sõna lihtlausetena).</p>	
--	---	--

### Eesti keele õppesisu ja õpitulemused II klassile

Teema	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused
<p><b>Suuline keelekasutus</b></p>	<p><u>Kuulamine</u>          Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk suluta kaashäälikul.          Õpetaja ja kaaslaste suulise mitmeastmelise juhendi meeldejäätmine ja selle järgi toimimine.          Õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel.          Kaaslaste ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana).</p> <p><u>Kõnelemine</u>          Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine vastavalt olukorrale. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses.          Selge häälduse jälgimine teksti esitades.          Sõnavara arendamine: sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine; lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.          Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine.</p> <p>Oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamise.          Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine.</p> <p>Sündmuse, isiku, looma, eseme kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil.          Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine, küsimuste</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid</li> <li>● eristab täis- ja suluta hääliku pikkusi;</li> <li>● kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja abil;</li> <li>● teab ja leiab vastandtäheendusega sõnu</li> <li>● avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta</li> <li>● oskab suhtlusolukordades küsida, paluda, , selgitada, keelduda, vabandust paluda, tänada;</li> <li>● mõtleb jutule alguse või lõpu;</li> <li>● esitab luuletust peast;</li> </ul>

	<p>esitamine ja neile vastamine.</p> <p>Eri meeleoluga luuletuste (aastaajad, laste elu) mõtestatud peast esitamine.</p>	
<p><b>Lugemine</b></p>	<p>Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi: oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse, sobiva intonatsiooni kasutamine. Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine.</p> <p>Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ja partnereid arvestades.</p> <p>Eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik) mõistev lugemine.</p> <p>Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.</p> <p>Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms),</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladusalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu;</li> <li>● mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu;</li> <li>● vastab teemakohastele (ka lihtsamatele) tekstis mitte otsese infoga seotud küsimustele;</li> </ul>

	<p>skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ning lasteraamatutes.</p> <p>Teksti sisu aimamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel.</p> <p>Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine.</p> <p>Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine.</p> <p>Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu). Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine.</p> <p>Luuletuste ilmikas (mõtestatud) esitamine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.</p> <p>Kirjandustekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend.</p> <p>Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamise. Vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel;</li> <li>• tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna;</li> <li>• kasutab õpiku sõnastikku õpetaja abiga sõnade leidmiseks algustähe järgi;</li> <li>• on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab tegelasi ja annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi;</li> </ul>
<p><b>Kirjutamine</b></p>	<p><u>Kirjatehnika</u></p> <p>Suurte ja väikeste kirjatähtede kordamine.</p> <p>Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja seosed nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel.</p> <p>Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine.</p> <p><u>Kirjalik tekstiloome</u></p> <p>Kutse, õnnitluse ja teate koostamine õpetaja abiga.</p> <p>Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel.</p> <p><i>Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu. Jutu ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid;</li> <li>• kirjutab tahvlilt või õpikust ära;</li> <li>• täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga;</li> <li>• koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate;</li> <li>• kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil;</li> <li>• eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit;</li> <li>• kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud</li> </ul>

	<p><u>Õigekeelsus</u>  Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri;  <i>k, p, t s-i ja h</i> kõrval; <i>i ja j</i> silbi alguses, <i>h</i> sõna alguses.  Silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted.</p> <p>Lauseliik ja lõpumärk (jutustav e väit- ja küsilause). Koma kasutamine liitlause kirjutamisel <i>et, sest, aga, kuid</i> puhul.  Suur algustäht oma kooli ja tuttavates kohanimedes.</p> <p>Sõnade lõpu õigekiri <i>-d</i> (mida teed?), <i>-te</i> (mida teete?), <i>-sse</i> (kellesse? millesse?), <i>-ga</i> (kellega? millega?), <i>-ta</i> (kelleta? milleta?). <i>ma, sa, ta, me, te, nad</i> õigekiri.</p> <p>Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (20–25 sõna lihtlausestena).  Kirjavea parandamine, kui veale tähelepanu juhitakse; kirjavea vältimine, kui veaohtlikule kohale tähelepanu juhitakse.</p>	<p>võõrsõnade algusesse;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• märgib kirjas õigesti täishäälikuid;</li> <li>• teab peast võõrtähtedega tähestikku;</li> <li>• alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti või küsimärgiga;</li> <li>• kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimedes;</li> <li>• kirjutab õigesti sõnade lõppu <ul style="list-style-type: none"> <li>○ <i>-d</i> (mida teed?), <i>-te</i> (mida teete?),</li> <li>○ <i>-sse</i> (kellesse? millesse?),</li> <li>○ <i>-ga</i> (kellega? millega?), <i>-ta</i> (kelleta? milleta?);</li> </ul> </li> <li>• kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (20–25 sõna lihtlausestena).</li> </ul>
--	---	---

### Eesti keele õppesisu ja õpitulemused III klassile

Teema	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused
<b>Suuline keelekasutus</b>	<u>Kuulamine</u> Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk sulghääliku pikkusel. Pikema suulise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine. Kaaslase ja õpetaja juhtnööride kuulamine, nende järgi toimimine.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ja lühivastuseid;</li> <li>• annab küsimustele toetudes arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala,</li> </ul>

	<p>Ettelugemise kuulamine. Kaaslase ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Fakti ja fantaasia eristamine.</p> <p>Õpetaja etteloeatud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine.</p> <p>Kuuldu (muinasjutt, lühijutt lapse elust, proosa-, luule ja ainetekst), nähtu (lavastus, film) sisu ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja nende ütlustele.</p> <p><u>Kõnelemine</u></p> <p>Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Selge häälduse jälgimine teksti esitades. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses.</p> <p>Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine. Kõnelemine eri olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine jms.</p> <p>Sõnavara arendamine: sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.</p> <p>Oma arvamuse avaldamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslase arvamuse küsimine.</p> <p>Mõtete väljendamine terviklausetena ja sobiva sõnastusega (sõnavalik, mõtte lõpuleviimine). Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine.</p> <p>Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine.</p> <p>Sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeolude väljendamiseks.</p> <p>Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) esitamine.</p>	<p>pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta, märkab erinevusi ja sarnasusi ning kirjeldab neid avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta;</li> <li>● leiab väljendumiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu;</li> <li>● oskab suhtlusolukordades küsida, paluda, selgitada, keelduda, vabandust paluda, tänada;</li> <li>● mõtleb loole alguse ja lõpu</li> <li>● esitab peast luuletuse või lühiteksti</li> </ul>
--	--	---



	<p>Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslaste arvamuse küsimine.</p>	
<p><b>Lugemine</b></p>	<p>Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus).</p> <p>Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Ladus ja automatiseerunud lugemine. Oma ja kaaslaste lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemise klassitahvlilt ja vihikust.</p> <p>Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra) lugemine. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses.</p> <p>Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.</p> <p>Töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine.</p> <p>Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine.</p> <p>Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades.</p> <p>Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes;</li> <li>● loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;</li> <li>● töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;</li> <li>● vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;</li> <li>● eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu;</li> <li>● tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja;</li> <li>● mõistab tabeleid, diagramme, skeeme ja tingmärke</li> <li>● on lugenud läbi vähemalt 10 eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust;</li> <li>● teab nimetada mõned lastekirjanikku.</li> </ul>

	<p>raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt.</p> <p>Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri</p> <p>Kirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.</p>	
<p><b>Kirjutamine</b></p>	<p><u>Kirjatehnika</u>  Kirjutamise tehnika süvendamine, oma loetava käekirja kujundamine, kirjutamise kiiruse arendamine. Kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus, töö vormistamine). Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi kirjutamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik.</p> <p><u>Õigekiri</u>  Tähestiku järjekord. Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. <i>k, p, t s-i ja h</i> kõrval. <i>i ja j</i> õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). <i>h</i> sõna alguses. Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses.</p> <p>Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes. Silbitamise ja poolitamise alused. Liitsõna.</p> <p>Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning <i>sse-lõpulise sisseütleva</i>, <i>kaasaütleva</i> ja <i>ilmaütleva</i> käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude ja <i>da-vormi</i> õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus).</p> <p>Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga;</li> <li>• kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt;</li> <li>• eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset;</li> <li>• eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid</li> <li>• märgib kirjas õigesti häälikuid ja kaashäälikuühendit, käänd- ja pöördõnade õpitud lõppe ning tunnuseid;</li> <li>• kirjutab õigesti asesõnu;</li> <li>• kirjutab õige sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse;</li> <li>• kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed</li> <li>• piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;</li> <li>• kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ning kontrollib kirjutatut näidise põhjal (30–40 sõna);</li> <li>• koostab kutse, õnnitluse, teate ning kirjutab eakohase pikkusega ümberjutustusi ja</li> </ul>

	<p>loetus; <i>et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui</i> puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua.</p> <p>Sõnavara. Lähedase ja vastandtähendusega sõna.</p> <p>Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30–40 sõna). Oma kirjavea iseseisev leidmine.</p> <p><u>Tekstiloome</u></p> <p>Lausete moodustamine, laiendamine ja sidumine tekstiks.</p> <p>Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel.</p> <p>Loovtöö kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus.</p> <p>Sündmusest ja loomast kirjutamine.</p> <p>Jutule alguse ja lõpu kirjutamine.</p> <p>Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitus.</p> <p>Kirja kirjutamine.</p> <p>Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.</p>	<p>teisi loovtöid küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskaemi või kava abil;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid</li> <li>● teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestikjärjestuses</li> </ul>
--	--	---

### 2.1.5. Eesti keele õppe- ja kasvatuseesmärgid II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) tunneb õpitud tekstiliike ning nende kasutamise võimalusi;
- 2) oskab teha kuuldust ja loetust kokkuvõtet nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 1) oskab koostada õppetööks ja eluks vajalikke tekste ning neid korrektselt vormistada;
- 2) tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe ja esineb suuliselt;
- 3) suhtleb eesmärgipäraselt ja valib kontekstile vastava suhtluskanali, kuulab eesmärgistatult;
- 4) tunneb eesti õige kirja aluseid ja põhireegleid;
- 5) oskab kasutada ÕSi ja interaktiivseid õigekeelsusallikaid.

### 2.1.6 Eesti keele õpitulemused ja õppesisu II kooliastmes

## Eesti keele ainekava IV klassile

Teema	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused
Suuline ja kirjalik suhtlus	<p>Häälike pikkuste eristamine.</p> <p>Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.</p> <p>Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel.</p> <p>Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms).</p> <p>Lavastuse, kuuldud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine.</p> <p>Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Fakt ja arvamus.</p> <p>Sõnavara avastamine ja täpsustamine, töö sõnastikega.</p> <p>Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.</p> <p>Vestlus etteantud teema piires. Küsimustele vastamine, esitus, tutvustus.</p> <p>Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Oma arvamuse avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslaste arvamuse küsimine.</p> <p>Lisateabe otsimine.</p> <p>Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgmine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine).</p> <p>Dialogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomiim. Rollimäng.</p> <p>Erinevate strateegiate kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine). Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks).</p> <p>Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;</li> <li>● annab lühidalt edasi kuuldu sisu;</li> <li>● väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes;</li> <li>● esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi;</li> <li>● väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt;</li> <li>● leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi;</li> <li>● kasutab sõnastikke ja teatmeteoseid;</li> <li>● esitab peast luuletuse või rolliteksti;</li> </ul>
<b>Teksti vastuvõtt</b>	<p>Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine.</p> <p>Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaartu;</li> <li>● otsib teavet tundmatute sõnade kohta,</li> </ul>

	<p>Tööjuhendi lugemine. Tarbe- ja õppetextide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires.</p> <p>Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada).</p> <p>Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased. Sündmuste järjekord. Arutlemine tekstis käsitletud teema üle. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Küsimustele vastamine tekstinäidetega või oma sõnadega. Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskeemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Rollimäng. Dramatiseering.</p> <p>Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne); riimide leidmine ja loomine, riimuvate sõnade toel värsside loomine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad). Trükised (raamatu, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.</p> <p>Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine.</p> <p>Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades. Tekstiliikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, kiri</p> <p>Ilukirjandus: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning</p>	<p>teeb endale selgeks nende tähenduse:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi;</li> <li>• leiab teksti peamõtte;</li> <li>• kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi;</li> <li>• leiab tekstist vajalikku infot;</li> <li>• tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kõnekäändu, kirja;</li> <li>• on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut);</li> <li>• tutvustab loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust;</li> </ul>
--	--	---

	kõnekäänud.	
<b>Tekstiloomed</b>	<p>Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega.</p> <p>Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine. Esemel, olendi, inimese kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine.</p> <p>Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.</p> <p>Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.</p> <p>Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, veenmiskiri, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam, arvamislugu).</p> <p>Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, tsentriline kaart, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest;</li> <li>• jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel;</li> <li>• kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit, inimest;</li> <li>• kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile;</li> <li>• kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel;</li> <li>• teeb oma tekstiga tööd;</li> </ul>
<b>Õigekeelsus ja keelehoole</b>	<p><u>Üldteemad</u> Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled.</p> <p><u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u></p> <p>Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja –häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.</p> <p>Kaashäälikuühendi õigekiri. g,b,d s-i kõrval (nt jalgsi, kärbsed). h õigekiri.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid;</li> <li>• märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit;</li> <li>• kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse;</li> <li>• pöörab tegusõna olevikus;</li> <li>• moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku;</li> </ul>

	<p>I ja j õigekiri (tegijanimi). Tutvumine gi- ja ki- liite õigekirjaga. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).</p> <p>Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri.</p> <p>Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri.</p> <p>Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused.</p> <p>Eakohase teksti eksimatu ärakiri tahvlilt. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40-60 sõna, 20 ortogrammi). Oma kirjavea iseseisev leidmine.</p> <p><u>Sõnavaraõpetus</u></p> <p>Sünonüümid. Antonüümid.</p> <p>Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhisõna, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.</p> <p><u>Vormiõpetus</u></p> <p>Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses.</p> <p>Nimisõna. Omadussõna. Asesõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine.</p> <p><u>Lauseõpetus</u></p> <p>Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Lihtlause. Lihtlause kirjajahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• poolitab sõnu (õpitud reeglite piires);</li> <li>• kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas vastavalt suhtlemise eesmärgile, funktsioonile ja suhtluspartnerile, jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid;</li> <li>• kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väikse algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused;</li> <li>• tunnend ära liitsõna;</li> <li>• leiab vead enda ja kaaslaste kirjutistes õpitud keelendite piires, parandab leitud vead sõnaraamatu, käsiraamatu, kaaslase ja/või õpetaja abiga;</li> <li>• kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (40-60 sõna, 20 ortogrammi).</li> </ul>
--	--	--

## Eesti keele õppesisu ja õpitulemused V klassile

Teema	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused
<b>Suuline ja kirjalik suhtlus</b>	<p><u>Suuline ja kirjalik suhtlus</u>                      Keelekasutus erinevates olukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.                      Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.                      Suuline arvamuse avaldamine etteantud teema piires, vastulausele reageerimine, seisukohast loobumine. Väite põhjendamine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● valib juhendamise toel suhtluskanali;</li> <li>● leiab iseseisvalt, koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt suulist või kirjalikku vormi;</li> <li>● esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid;</li> <li>● vastab kuuldu ja loetu kohta küsimustele.</li> </ul>
<b>Teksti vastuvõtt</b>	<p><u>Teksti vastuvõtt</u>                      Eesmärgistatud lugemine, lugemist hõlbustavad võtted.                      Tööjuhendi lugemine. Kava, mõttekaart, joonis jm visualiseerivad vahendid.                      Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine.                      Kokkuvõtte konkreetsest materjalist.                      Kuuldu konspekteerimine või kava koostamine.                      Trükistes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.                      Visuaalselt esitatud info põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● loeb ja kuulab isiklikust huvist ning õppimise eesmärkidel õpi- ja elutarbeline tekste;</li> <li>● rakendab tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel eri viise ja võimalusi;</li> <li>● valib juhendamise toel oma lugemisvara;</li> </ul>
<b>Teksti loome</b>	<p><u>Teksti loome</u>                      Ümberjutustamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, valikuline.                      Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui suuliselt.                      Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ja kirjutamine.                      Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lauseesisitus.                      Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● jutustab, kirjeldab, arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;</li> <li>● esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande ning kõne).</li> </ul>
<b>Õigekeelsus ja keelehoole</b>	<p><u>Üldteemad</u>                      Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad.</p> <p><u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u>                      Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● tunneb eesti keele häälikusüsteemi;</li> <li>● järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;</li> <li>● moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid;</li> <li>● rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.</li> </ul>



	<p>Kaashäälikuühendi õigekiri. Silbitamine ja poolitamine.</p> <p><u>Sõnavaraõpetus</u> Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa. Liitsõna ja liitega sõna erinevused. Sõnavara avardamine ja täpsustamine. Sõnatähenduse leidmine sõnaraamatutest ja internetist.</p> <p><u>Vormiõpetus</u> Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad ja muutumatud sõnad. Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstides. Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, arvsõna, asesõna, omadussõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Õige käände valik sõltuvalt kontekstist. Ainsus ja mitmus.</p> <p><u>Lauseõpetus</u> Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause kirjavahemärgistamine ja kasutamine tekstis.</p> <p><u>Muud õigekirja teemad</u> Algustähe õigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed.</p>	

## Eesti keele ainekava VI klassile

Teema	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused
<b>Argikeel ja kirjakeel</b>	Kirja- ja argikeel, oskus- ja murdekeel, <i>släng</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Osata kasutada kirja- ja argikeelt õiges olukorras</li> </ul>
<b>Helistamine</b>	Õige helistamise reeglid, hädaabitelefoni õige kasutamine	<ul style="list-style-type: none"> <li>Osata rääkida telefoniga, helistada numbril 112</li> </ul>
<b>Murdekeel</b>	Erinevad murded, Eesti murdealad	<ul style="list-style-type: none"> <li>Tunda ära murre</li> <li>teada sagedamini esinevaid murdesõnu;</li> <li>osata murdesõnade tähendust leida murdesõnastikust.</li> </ul>
<b>Üte, meil</b>	Meili koostamine, saatmine, õige kirjalik pöördumine <i>.üte</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Osata koostada korrektset meili</li> </ul>
<b>Tekstid</b>	Teabe-, tarbe-, meedia-, ilukirjandustekst	<ul style="list-style-type: none"> <li>Tunda ära tekstiliigid;</li> <li>osata koostada erinevaid tekste.</li> </ul>
<b>Meedia</b>	<i>Meedia, uudis, juhtkiri, arvustus. Ajaleht: reporter, fotograaf, artikkel, toimetaja, graafik, kunstnik. Reportaaz, intervjuu, karikatuur</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Tunda erinevaid meediatekste, leida neist oluline;</li> <li>osata teha arvustus loetud raamatule.</li> </ul>
<b>Võõrsõnade õigekiri</b>	Võõrsõnatähed, võõrtähed. Võõrsõnade tunnused	<ul style="list-style-type: none"> <li>Tunda enamlevinud sõnade õigekirja,;</li> <li>teada nende tähendust;</li> <li>osata kasutada sõnastikke ja internetti sõnade tähenduse leidmiseks.</li> </ul>
<b>Sõnaliigid</b>	Nimi-, omadus, arv-, ase-, tegusõnad	<ul style="list-style-type: none"> <li>Tunda ära sõnaliigid,;</li> <li>osata esitada küsimusi nende kohta</li> </ul>
<b>Käänamine</b>	Sõnade käänamine, käänded, e-lõpulise omadussõna õige keelekasutus	<ul style="list-style-type: none"> <li>Teada kõik käändeid peast nende õiges järjekorras;</li> <li>osata kasutada ÕS-i;</li> <li>teha tabelit..</li> </ul>
<b>Omadussõna võrdlemine</b>	Alg, kesk ja ülivõrre	<ul style="list-style-type: none"> <li>Osata moodustada võrdeid;</li> <li>sünonüümsetel sõnadel õige võrdlusaste;</li> <li>kasutada ÕS-i; iseloomustada kedagi või midagi võimalikult paljude</li> </ul>

		omadussõnadega;
<b>Reklaam</b>	Reklaami mõjutamisvõtted: sõprusele rõhumine, hirmutamine Asjatundjate kasutamine, kiitmisega liialdamine, soodustustega Meelitamine, keelised võtted	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Tunda reklaamivõtteid;</li> <li>● osata suhtuda reklaamidesse targalt ja analüüsivalt;</li> <li>● teha ise reklaami.</li> </ul>
<b>Arvsõna</b>	Põhi- ja järgarvsõna, käänamine, kuupäeva kirjutamine põhi- ja järgarvsõna	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Osata käänata kriitilisi arvsõnu,;</li> <li>● kirjutada kuupäeva erineval moel;</li> <li>● kirjutada arve numbrite ja sõnadega,;</li> <li>● eristada põhi- ja järgarvsõnu.</li> </ul>
<b>Asesõna</b>	Rõhuliide helitud häälikud	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Tunda ära asesõnad;</li> <li>● osata asesõnu käänata, kasutada tekstis, kirjutada õige rõhuliide</li> </ul>
<b>Tarbetekstid</b>	Elulookirjeldus, protokoll, avaldus, eeskiri, seletuskiri, juhend	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Osata kasutada juhiseid, täita planke, kirjutada avaldust, elulookirjeldust</li> </ul>
<b>Kokku- lahkukirjutami ne</b>	Nimi-, omadus-, arv-, kohanimede kokku-lahkukirjutamine põhisõna ja täiend	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Osata põhjendada kokku-lahkukirjutamist;</li> <li>● kasutada kaarti,;</li> <li>● moodustada sõnade liitmisega eritähenduslikke sõnu.;</li> <li>● töö mustandiga..</li> </ul>
<b>Televisioon ja raadio</b>	Televisiooni eesmärgid, telekavade võrdlemine, analüüs. Raadio eesmärgid, võrdlus TV-ga. Kuuldemäng. TV ja raadio ajalugu. <i>sünonüüm</i> .	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Osata võrrelda ja analüüsida. teha arvustus;. tutvustada lemmiksaadet teistele.</li> </ul>
<b>Tegusõna pööramine</b>	Tegusõna mõiste. Pöörded, eitav ja jaatav kõne, olevik, liht-, täis- ja enneminevik. Tunnus. tegusõna sõnastikuvorm	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Osata kasutada tegusõnu õiges vormis,</li> <li>● argi- ja kirjakeelsed väljendid.</li> <li>● ÕS-i kasutamine</li> </ul>
<b>Otse- ja kaudkõne.</b>	Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõnest kaudkõne, kaudkõnest otsekõne.	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Tunda otsekõne kirjavahemärke;</li> <li>● muuta otsekõne kaudkõneks:</li> <li>● .kirjutada lühilugu kasutades otse- ja kaudkõnet..</li> </ul>
<b>Internet ja selle ohud</b>	Blogi, veebifoorum, suhtlusvõrgustik, vikipeedia	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Osata leida internetist teavet;</li> <li>● tunda interneti suhtlusreegleid;</li> <li>● teada internetikasutusega seonduvaid ohte.</li> </ul>

<b>Alus ja öeldis.</b>	Alus öeldis, aluse pöördeline ja käändeline vorm . Öeldise asukoht lauses	<ul style="list-style-type: none"> <li>Osata leida lauses alus ja öeldis.</li> </ul>
<b>Lihtlause. Koondlause.</b>	Liht- ja koondlause mõiste, sidesõnade tähendus, loetelu..	<ul style="list-style-type: none"> <li>Osata kirjavahemärgistada koondlauset, kasutada lauses õigeid sidesõnu.</li> </ul>
<b>Liitlause</b>	Liitlause mõiste. Koma liitlauses.	<ul style="list-style-type: none"> <li>Osata eristada liht- ja liitlauset;</li> <li>kasutada liitlauses komasid;</li> <li>põhjendada komade kasutamist.</li> </ul>
<b>Eesti keel teiste keelte seas. Sugulaskeeled</b>	Kas eesti keel on suur või väike keel, kas eesti keel on ohus ...? Erinevad rahvused meie riigis. Meie sugulaskeeled ja hõimurahvad, nende asukoht	<ul style="list-style-type: none"> <li>Teada eestlaste sugulasrahvaid,</li> <li>nendega sarnaseid ja erinevaid jooni.</li> <li>teha ettekanne, koguda materjali internetist, kirjandusest.</li> </ul>

### 2.1.7. Eesti keele õppe- ja kasvatuseesmärgid III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- tuleb toime eesti kirjakeelega tavasuhtluses ja avalikult esinedes ning edasi õppides;
- suhtleb eesmärgipäraselt ja valib sobiva suhtluskanali, väljendub kõnes ja kirjas asjakohaselt ning selgelt;
- järgib kirjutades eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- kuulab ja loeb arusaamisega eri liiki tekste, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning avaldab arvamust, vahendab loetut ja kuuldu suuliselt ning kirjalikult;
- tunneb tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi ning oskab eesmärgipäraselt eri liiki tekstide koostamiseks ja esitamiseks valmistuda;
- koostab eri liiki tekste ja vormistab need korrektselt;
- avalda arvamust põhjendatult ja keeleliselt korrektselt;
- mõistab eesti keele tähtsust rahvuskultuuris ning hea keeleoskuse vajalikkust;
- hindab meediat ja internetist leitud asjakohast teavet kriitiliselt ning kasutab seda sihipäraselt;
- kasutab sõna- ja käsiraamatuid ning leiab õigekeelsusabi internetiallikatest.

### 2.1.8. Eesti keele õppesisu ja õpitulemused III kooliastmes

#### Eesti keele õppesisu ja õpitulemused VII klassile

Teema	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused
<b>Sõnavara</b>	Suhelda saab ka sõnadeta Sõna ja tähendus, keel kui suhtlusvahend. <i>oskussõnad, släng, onomatopoeetilised sõnad</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Osata kasutada oma kehakeelt eneseväljendusel;</li> <li>osata kasutada omaloodud tekstis</li> </ul>

	<p>Keeles on palju murdeid  <i>murre, murrak, dialoog</i>  <i>sünonüümid, neutraalne sõna</i>  Argikeel ja kirjakeel</p>	<p>erinevaid sõnavorme, sünonüüme, murdesõnu;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• vältida sõnatüvede kordamist;</li> <li>• teada, millal võib kasutada argikeelt, millal mitte.</li> </ul>
<b>Kiri ja kuulutus</b>	<p>Kirja kirjutamine..Veebisuhtlus  Kuulutus  <i>indeks</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Osata vormistada kirja nii paberil kui arvutis;</li> <li>• täita õigesti ümbrikut;</li> <li>• teada veebisuhtluse eripära, nõudeid;</li> <li>• vormistada kuulutust, arvestades olulisima märkimise nõudeid.</li> <li>•</li> </ul>
<b>Sõnaliigid</b>	<p>Sõnade liigitamine: käänd-, pöörd- ja muutumatud sõnad  Pöördõnad: liht-, liit, ühend-, väljendtegasõnad</p> <p>Käändõnad: nimi-, omadus, -arv-, asesõnad  Muutumatud sõnad: määr-, kaas-, hüüd-, sidesõnad.  <i>modaalsõnad</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Teada sõnaliike, osata esitada küsimusi;</li> <li>• teada pöördõnade kokkulahtkukirjutamist,</li> <li>• ühend- ja väljendverbide õiget kasutamist</li> <li>• osata eristada omadus- ja nimisõna;</li> <li>• kasutada õigesti asesõnu;</li> <li>• osata eristada määr- ja kaassõnu;</li> <li>• teada sidesõnade ja sarnaste sõnatüvedega, aga erineva kirjapildiga sõnade tähendusi..</li> </ul>
<b>Kirjeldus, iseloomustus</b>	<p>Kirjeldus. detailid, iseloomulikud tunnused, elamuslik ja neutraalne kirjeldus</p> <p>Iseloomustus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Osata kirjeldada olendit või eset detailselt nii kirjanduslikus kui tarbetekstis;</li> <li>• kirjeldada pildi järgi, võrrelda erinevusi, leida värvivarjundeid;</li> <li>• osata teha eeltööd iseloomustuseks;</li> <li>• arvestada, millisel eesmärgil iseloomustus kirjutatakse;. osata iseloomustada oma vanemaid või parimat sõpra; vormistada iseloomustus arvutis.</li> </ul>

<b>Häälikud, silp, välde</b>	Häälikutest sõnad. Täis- ja kaashäälikud, helilised ja helitud häälikud. <i>vokaal, konsonant, klusiil. silp ja silbituum</i> Häälikuühend, lühike ja pikk silp, poolitamine.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Teada peast tähestikku, täis- ja sulghäälikuid, eesti sõnade häälikujärjendit;</li> <li>• osata leida silbituuma.</li> </ul>
	Sõna rõhk ja välde.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Osata määrata lühikest, pikka ja ülipikka silpi</li> </ul>
<b>Sõna ja pilt</b>	Pilt teksti täiendamas. Pildi lugemine ja tõlgendamine <i>. pildiallkiri</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Osata lugeda skeeme ja jooniseid, kaarte;</li> <li>• leida seoseid pildi ja tekstiga;</li> <li>• kirjeldada emotsionaalselt pilte;</li> <li>• koostada oma reisikaarti.</li> </ul>
<b>Astmevaheldus</b>	Laadi- ja vältevaheldus, sõnatüvi Käändsõna laadi- ja vältevaheldus Pöördsõna laadi- ja vältevaheldus	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Osata määrata välte- ja laadivaheldust;</li> <li>• kasutada ÕS-i;</li> <li>• teada astmevahelduse võrdlusvorme;</li> <li>• nõrka ja tugevat astet</li> </ul>
<b>Ajakirjandus-tekstid</b>	Meedia: veebilehed, trükiajakirjandus, raadiotelevisioon, kvaliteet-ajakirjandus Arvamuslugu <i>fakt ja arvamus uudis</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Teada meediakanaleid, nende eesmärgid;</li> <li>• eristada fakte arvamusel; kirjutada arvamuslugu ja uudist.</li> </ul>
<b>Häälikuõigekiri</b>	Üksikhääliku, häälikuühendi ja võõrsõna õigekiri, heliline ja helitu häälik, kaashäälikuühend <i>ortograafia, diftong, võõrtäht, võõrsõnatäht</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tunda õigekirjareegleid, võõrsõnade tunnuseid ja kirjareegleid;</li> <li>• osata õigesti kirjutada õpitud võõrsõnu ja teada nende tähendusi;</li> <li>• rakendada õpitud ortograafiareegleid kirjas.</li> </ul>
<b>Intervjuu, reportaaz.</b>	Intervjuu. Reportaaz. Skype <i>,diktofon</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Osata moodustada õigeid küsimusi;</li> <li>• ette valmistada intervjuud ja seda kirjalikult vormistada; teha ise intervjuu;</li> <li>• teha reportaaz ühest sündmusest, vormistada see kirjalikult lisada pilte.</li> </ul>
<b>Käändsõna vormistik</b>	Käänded. Omastav kääne - põhikääne Ainsuse osastavast mitmuse osastav	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Teada peast käändeid nende õiges järjekorras;</li> <li>• tunda käänetevahelisi seoseid;</li> </ul>

	Mitmuse osastav kääne	<ul style="list-style-type: none"> <li>osata moodustada lühikest mitmuse osastavat käänat; sõnastikuvorm</li> </ul>
	Omadussõna võrdlemine: võrdlusastmed alg-, kesk-, ülivõrre	<ul style="list-style-type: none"> <li>Osata moodustada võrdlusastmeid ja lühikest ülivõrret, tunda erandeid</li> </ul>
<b>Audiovisuaalne meedia</b>	<p>Televisioon: riigitelevisioon, kommertskanalid</p> <p>Telesaate arvustus</p> <p>Raadio: <i>uudis, intervjuu, reportaaz, diskussioonisaadekuuldemäng. aroodia</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Teadra televiisiooni ja raadio eesmäärke;</li> <li>osata analüüsida saatekava ja hinnangut anda;</li> <li>teada ülevaatlikult televiisiooni ajalugu;</li> <li>.arvustada tele- või raadiosaadet ja arvustust vormistada;</li> <li>teada raadio põhizanre, väljendusvahendeid, ja ülevaatlikku ajalugu.</li> </ul>
<b>Tegusõna vormistik</b>	<p>Tegusõna pöördelised vormid.</p> <p>Isik, arv, aeg</p> <p>Kõneviisid, isikuline ja umbisikuline tegumood.</p> <p>Eitav ja jaatav kõne</p> <p>Tegusõna käändelised vormid: tegevusnimi, kesksõna, tegevus- ja tegijanimi.</p> <p>Tegusõna põhivormid.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Osata pöörata tegusõna kõigis vormides;</li> <li>tunda vormidevahelisi seoseid;</li> <li>eristada teo- ja tegijanime pöörd sõnast.</li> </ul>
<b>Ettekanne</b>	<p>Ettekande koostamine:</p> <p><i>põhiidee, viitamine</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Osata koostada ettekannet, esitada seda suuliselt ja vormistada kirjalikult</li> </ul>
<b>Kokku- ja lahkukirjutamine</b>	Sõnade kokku-lahkukirjutamine	<ul style="list-style-type: none"> <li>Tunda kokku-lahkukirjutamise reegleid ja neid kirjas kasutada;</li> <li>teada veaohlike kaassõnade KKK õigekirja.</li> </ul>
<b>Jutustav tekst</b>	<p>Jutustavad tekstid: uudis, reportaaz, reisikiri, seletuskiri, ilukirjandustekstid.</p> <p><i>sissejuhatus, teema arendus, kokkuvõte, mõttekaart, tegelased, sündmustik.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Osata teha mõttekaarti., kirjutada juttu vormiliselt õigesti;</li> <li>kasutada tekstis nii tegelaste kui looduskirjeldusi, otsekõnet; osata arvustada kaasõpilaste tööd sisuliselt ja õigekirjaliselt.</li> </ul>

## Eesti keele õppesisu ja õpitulemused VIII klassile

Teema	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused
<b>Suuline suhtlemine</b>	Kirjalik, otsene, ametlik, suuline, kaudne, argine suhtlus <i>suhtluskanal</i> Suulise suhtlemise tavad: tervitamine, kätlemine, tutvustamine Rühmaarutelu.  Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära.	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Tunda suhtlusolukordi;</li> <li>● osata kasutada õiget suhtlusvormi;</li> <li>● osata käituda erinevates olukordades;</li> <li>● osata teha meeskonnatööd;</li> <li>● eesmärgistada, planeerida, analüüsida, anda hinnang oma tööle;</li> <li>● teada suulise ja kirjaliku kõne erinevusi;</li> <li>● osata vältida vigu nii suulisel kui kirjakeeles.</li> </ul>
<b>Millest lause koosneb</b>	Mis on lause? <i>lause, öeldis</i> Lause laiendamine. <i>täiend</i> <i>Õeldis, alus, sihitis, öeldistäide, määrus.</i> Määruse õigekeelsus	<ul style="list-style-type: none"> <li>● teada lauseliikmete tähendust</li> <li>● osata määrata lausetes lauseliikmeid</li> <li>● teada õigeid käändeid</li> <li>● osata esitada küsimusi</li> <li>● osata kasutada õigeid määruse vorme</li> </ul>
<b>Kirjutamine</b>	Kirjalik suhtlus ja kirjutamise etapid <i>mustand</i> Arutleva kirjandi kavandamine <i>teema, mõttekaart, nimekiri</i> Arutleva kirjandi ülesehitus <i>sissejuhatus, teemaarendus, kokkuvõte.</i> <i>jutustav, kirjeldav, arutlev kirjand,</i> <i>väide, fakt, tsitaat, kava, märksõna</i> Tagasiside	<ul style="list-style-type: none"> <li>● koguda materjali, analüüsida</li> <li>● koostada mõttekaarti ja nimekirja</li> <li>● peamõtte esitamine</li> <li>● tunda kirjandi ülesehitus</li> <li>● osata koostada kava</li> <li>● osata töötada mustandiga</li> <li>● osata vormistada kirjandit käsitsi ja arvutiga</li> <li>● osata hinnata kaaslaste kirjandit, seda analüüsida ja tagasisidet anda</li> </ul>
<b>Lihtlause</b>	Koondlause <i>loetelu, koondlause</i> Korduvad määrused <i>aja-, koha-, viisi-, hulgamäärus</i> <i>hõlmavad määrused</i> Korduvad täiendid Lisand <i>ees- ja järellisand</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● teada lihtlause sõnajärge</li> <li>● osata leida koondlauses korduvad lauseliikmed</li> <li>● osata kasutada koondlauses sidesõnu ja koma</li> <li>● teada määruse komakasutust</li> <li>● osata määrata eri- ja samaliigilisi täiendeid</li> <li>● osata kasutada koma</li> <li>● osata määrata lisandit ja kasutada koma</li> </ul>



<b>Tekstiliigid</b>	Kuidas tekste liigitada <i>ajakirjandus-, ilukirjandus-, teabe-, tarbetekstid, protokoll, juhtkiri, volitus, elulookirjeldus</i> teabetekstid <i>aimetekst, arvutilingvistika, kõnesüntees</i> Teabetekstide keelekasutus <i>neutraalne sõna, stiilivärving, massikommunikatsioon</i> Juhend	<ul style="list-style-type: none"> <li>• tunda tekstiliike ja nende eesmäärke</li> <li>• osata võrrelda teabe- ja ilukirjandusteksti</li> <li>• osata leida olulist</li> <li>• osata teha skeeme, diagramme, jooniseid</li> <li>• osata koostada teabetekste, leida õige sõnavalik</li> </ul>
<b>Liitlause</b>	Liitlause <i>rind-, põim-, osa-, pea-, kõrvallause</i> Põimlause õigekeelsus Keerulised liitlauseid	<ul style="list-style-type: none"> <li>• osata määrata lauseliike</li> <li>• teada rind- ja põimlause sidesõnu</li> <li>• osata kasutada kirjavahemärke</li> <li>• leida põimlausest pea- ja kõrvallause</li> <li>• osata teha põimlause skeemi</li> <li>• teada põimlause sõnajärge</li> <li>•</li> </ul>
<b>Meediategelikkus</b>	Kriitiline lugemine <i>suhtlemissõna</i> Reklaami keel <i>klišee, metafoor, isikustamine</i> Meediaetika <i>etika, tsenseerimine, sõnavabadus</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• osata suhtuda kriitiliselt meedias edasiantusse</li> <li>• tunda ära keelelise mõjutamise tegurid</li> <li>• osata analüüsida meediatekste, reklaame</li> <li>• teada reklaami mõjutusvahendeid</li> <li>• teada meediaetika põhimõtteid</li> <li>• osata kirjutada kriitilist meediateksti</li> <li>• teha millegi reklaam</li> </ul>
<b>Lauselühend Otsekõne</b>	Lauselühendi õigekeelsus <i>lauselühend, verbita lauselühend, otsekõne, kaudkõne, üte</i> Otsekõnest kaudkõne	<ul style="list-style-type: none"> <li>• teada lauselühendi mõistet ja liike</li> <li>• osata kasutada koma</li> <li>• osata moodustada põimlausest lauselühendiga lause</li> <li>• teada otsekõne ja ütte kirjavahemärke</li> <li>• osata muuta otsekõne kaudkõneks</li> <li>• kasutada otsekõnet tekstides</li> </ul>
<b>Alusteksti järgi kirjutamine</b>	Tekstist uue tekstini <i>refereering, tsitaat, kommentaar</i> Referaat <i>viitamine</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• tunda alustekstiga töötamise põhimõtteid</li> <li>• osata refereerida alustekste, tsiteerida</li> <li>• osata kirjutada tekstile kommentaari</li> <li>• osata tutvustada raamatut, filmi jne</li> <li>• teada referaadi kirjutamise põhimõtteid</li> <li>• osata referaati vormistada</li> </ul>

		• osata viidata
--	--	-----------------

### Eesti keele õppesisu ja õpitulemused IX klassile

Teema	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused
<b>Eesti keel teiste keelte seas</b>	Maailma keeled <i>kultuurkeel, keelkond, keelerühm</i> Sugulaskeeled <i>ohustatud keel</i> Eesti keele eripära <i>rahvakultuur, elulaad</i> Eesti kirjakeele sünd ja kujunemine Eesti keele areng tänapäeval Kordamine: <i>h, i ja j</i> õigekiri	<ul style="list-style-type: none"> <li>• teada kultuurkeele tähendust</li> <li>• tunda suuremaid keelkondi</li> <li>• teada Eesti rahvastiku rahvuskoosseisu</li> <li>• teada meie sugulaskeeli, sarnasusi</li> <li>• osata leida sugulasrahva asukoht kaardilt</li> <li>• teada eesti keele eripära ja erinevust teiste keeltega</li> <li>• teada eesti kirjakeele arengulugu ja olulisemaid keeleteadlasi</li> <li>• võrrelda erinevaid kirjaviise</li> <li>• teada tänapäeva keelt ohustavaid tegureid, keelehoidu, keele arengut soodustavaid tegureid</li> </ul>
<b>Võrgumaailm</b>	Veebitekst <i>veeb, foorum, portaal, blogi</i> Teabe otsimine ja kasutamine <i>uurimus</i> Keelekasutus veebis Veebiviisakus <i>veebikommentaar</i> Kordamine: sõnajärg, õige sõnavalik, sõnastus, sünonüüm	<ul style="list-style-type: none"> <li>• osata kasutada interneti võimalusi teabe otsimiseks</li> <li>• osata kasutada veebiteksti alustekstina</li> <li>• osata kirjutada uurimustööd</li> <li>• järgida viisakat ja õiget sõnakasutust</li> <li>•</li> <li>•</li> </ul>
<b>Uute sõnade saamine</b>	Sõnavara rikastamine: tehis, laen-, liitsõnad, tuletamine Sõnade liitmine Kordamine: sõnade kokku-lahkukirjutamine <i>tsitaatsõna</i> Sõnade tuletamine: nimi- ja omadussõnatuletus tegu- ja mäarsõnatuletus <i>tuletis, liide</i> Sõnade laenamine <i>võõrsõnade tunnused, võõrsõnatähed</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• teada eesti sõnade eripära</li> <li>• kokku-lahkukirjutamise reegleid</li> <li>• teada sagelikasutatavamaid tuletisi</li> <li>• teada samatüveliste sõnade tähendusi</li> <li>• teada üldlevinud laensõnu ja keeli, millest need on tulnud</li> <li>• teada võõrsõnatähtede , f ja h õigekirjareegleid</li> <li>•</li> </ul>

	Kordamine: võõrsõnatähtede õigekiri	
<b>Teksti ülesehitus ja sidusus</b>	<p>Tekstitüübid. <i>jutustav, kirjeldav, arutlev tekst</i></p> <p>Teksti ülesehitus: <i>kõrvutamine, rühmitamine</i></p> <p>Teksti liigendamine <i>lõik</i></p> <p>Lõigu ülesehitus <i>tuum- ja tugilause</i></p> <p>Teksti sidusus <i>sidusus</i></p> <p>Kordamine: kaashäälikuühendi õigekiri, erandid,-gi ja -ki</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• oskab eristada tekstitüüpe</li> <li>• liigendada teksti lõikudeks uuele mõttele üleminekul</li> <li>• osata siduda lõiku tervikuks, teha skeemi</li> <li>• teada tekstisidususe põhimõtteid ja võimalusi</li> <li>• tunda kaashäälikuühendi õigekirja</li> </ul>
<b>Teksti stiil ja sõnastus</b>	<p>Sõnade stiilivärving <i>stiil, stiilivärving</i></p> <p>Kujundlikkus <i>epiteet, võrdlus, metafoor, isikustamine, metonüümia, fraseologism</i></p> <p>Stiilivääratused</p> <p>Kordamine: suur ja väike algustäht</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• osata leida neutraalsetele sõnadele sünonüüme</li> <li>• osata leida tekstist kujundeid ja ise neid õigesti kasutada</li> <li>• tunda peamisi stiilivõtteid</li> <li>• osata parandada teksti sõnastust</li> <li>• teada kokku-lahkukirjutamise reegleid, moodustada liitsõnu</li> <li>•</li> </ul>
<b>Kõne ja väitlus</b>	<p>Õige ja selge hääldus</p> <p>Kuidas koostada kõnet? <i>kõneolukord</i></p> <p>Kõne ülesehitus</p> <p>Väitlus <i>kõne, väitlus</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• teada kõnelemise ja hääldamise põhimõtteid</li> <li>• osata püstitada kõne eesmärgi</li> <li>• osata koostada kõnet ja seda korrektselt ette kanda</li> <li>• osata analüüsida kaaslaste kõnet</li> <li>• tunda väitlemise juhiseid ja väitlejat iseloomustavaid omadusi</li> <li>• osata väidelda ettevalmistatud teemal</li> </ul>

<b>Lause tekstis ja selle õigekiri</b>	Kordamine: liht- ja liitlause <i>koond-, rind-, põim-, osa-, pea-, kõrvallause, täiend, määrus, lisand, üite</i> Lauselühend, otsekõne Hea lausestus <i>rektsioon, sõnajärg</i> Lühendamine	<ul style="list-style-type: none"> <li>• tunda lauseliike, nende kirjavahemärkide kasutamist</li> <li>• osata teksti õigesti sõnastada</li> <li>• tunda lühendamisreegleid, suurtähtede, sidekriipsude, komade kasutamist</li> </ul>
<b>Tarbetekstid</b>	Tarbetekstide eripära: ametlik dokument, avaldus ,seletuskiri, elulookirjeldus (CV)	<ul style="list-style-type: none"> <li>• osata täita ametlikke dokumente, kirjutada avaldust, seletuskirja,</li> <li>• elulookirjeldust</li> </ul>

## 2.2. Kirjandus

### 2.2.1. Kirjanduse õppeaine kirjeldus

Kirjandus on õppeaine, milles arendatakse õpilaste lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ning verbaalset loomevõimet. Väärtkirjanduse ja rahvaluule tõlgendamise ning analüüsi kaudu kujundatakse õpilaste esteetilisi ja eetilisi hoiakuid, rikastatakse tundemaailma ning aidatakse neil kujuneda isiksusena, leida oma identiteet ja luua ainuomane maailmapilt.

Põhikooli kirjandusõpetuses keskendutakse eelkõige ilukirjanduse lugemisele ja tõlgendamisele. Eraldi pööratakse tähelepanu teose mõistmist toetavate oskuste arendamisele, teose kui terviku mõistmisele ning kujundliku keele tundmaõppimisele. Interpreteerimis- ja sünteesivõime arendamiseks kuuluvad kirjandusõpetusse ka tekstide esitamine ning õpilaste omalooming eri liiki tekstidena.

Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peavad õpilased tundma kirjanduse metakeelt ning kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. Teoste käsitlemiseks vajalikke mõisteid seletatakse õppekirjanduses, õpilaste enda seletust eeldatakse nende mõistete puhul, mis on õppesisus eraldi esile toodud. Kirjandusõpetuse teoreetiline külg on minimaalne, sest faktiteadmistest tähtsam on äratada ja hoida alal lugemishuvi ning arendada tõlgendusoskust.

Mitmekülgse tekstivaliku kaudu kujundatakse lugemis- ja analüüsikogemusi ning arendatakse lugejaoskusi. Lugemisvarasse haaratakse tähtsamate eetiliste ja esteetiliste küsimuste käsitlemist võimaldavaid teoseid nii uudiskirjandusest kui ka klassikast. Tähelepanu pööratakse ka folkloorsele materjalile, et väärtustada õpilase päritolu ja kultuurilist kuuluvust. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse, vanema ja uuema kirjanduse ning eri žanre esindavate proosa-, draama- ja luuleteoste põhjendatud proportsioone ning kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Kultuuri

järjepidevuse huvides sisaldab soovituslik terviklikult käsitletavate teoste valik ka rohkesti tüvitekste. Soovitusliku valiku põhjal saab koostada teoste loendi, lähtudes klassi õpistiilist ja -võimekusest. Lisaks on võimalik valida teemakohaseid tekste ja teoseid, sealhulgas paikkondliku päritoluga ja uudiskirjanduse hulgast. Tervikkäsitlemaks mõeldud teostest käsitleb õpetaja igas klassis vähemalt nelja. Õpetaja võib kirjandusteoseid valides arvestada õpilaste eelistusi ning kultuurilis-rahvuslikku eripära.

Kirjandustundides tuleb funktsionaalse kirjaoskuse arendamiseks tegelda ka teabetekstidega, mis on seotud eelkõige kirjanduse ning kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega. Kultuuriloolised tekstid avavad isiksust kujundavaid seiku, aitavad mõista teose kirjanduslikku ja ajaloolist tagapõhja ning kirjandusprotsessi, väärtustavad seda, mis on eesti kultuuris oluline, ja tekitavad huvi kultuuriloo vastu.

Õppeprotsessis võimaldatakse õpilastele rohkesti omaloomingulisi, sealhulgas kirjandusteoste, teistele tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et arendada ja väärtustada loovust ja mõtlemisvõimet ning tuua esile kirjutaja isikupära ja annet. Tekstianalüüsis ning -loomes on võrdselt olulised suuline ja kirjalik õppetegevus.

Kirjandusõpetus seostub peaaegu kõigi õppeainetega (esmajoonel eesti keelega) ja kirjanduse lähiümbruse aladega (folkloor, teater, film, kujutav kunst) ning toetab õppesisu kaudu õppekava läbivate teemade käsitlemist ja üldpädevuste saavutamist. Läbivate teemade käsitlemise iseloom, sügavus ja raskuspunkt on klassiti erinev ning paljuski seotud kirjanduse valikuga. Taotletakse, et loetud ilukirjandustekstide põhjal arutledes suhestaksid õpilased ennast käsitletavate teemadega.

### **2.2.2. Kirjanduse õppe- ja kasvatuseesmärgid II kooliastmes**

6. klassi lõpetaja:

- 1) loeb eakohast eri žanris väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendab lugejaoskusi;
- 2) loeb ladusalt ja ilmekalt jõukohase keerukusega teksti ning mõistab seda;
- 1) oskab tutvustada loetud teoste sisu ja tegelasi, arutleda tegelassuhete ja probleemide üle, sealhulgas võrrelda tegelaste ning enda väärtushoiakuid ja huvisid;
- 2) oskab teksti- või elamuspõhiselt jutustada ja loetu üle arutleda;
- 3) kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades end korrektselt;
- 4) oskab vajaliku teavet hankides kasutada eri allikaid, sealhulgas sõnaraamatuid ja interneti.

### 2.2.3. Kirjanduse õppesisu ja õpitulemused II kooliastmes

#### Kirjanduse õppesisu ja õpitulemused VI klassile

Teema	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused
<b>Sõnad teevad teksti</b>	Esimene koolipäev. <i>kirjeldamine, võrdlemine.</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Osata kirjeldada, võrrelda, jutustada.</li> </ul>
	<p>Ilmekad ja tabavad sõnad:  <i>sünoniim, murdekeel, tehissõnad, stiil, stilivärving.</i>            A.Tsehhov „Hobuse nimi“            Sõnavararikkus.  <i>epiteet, võrdlus, kordus, algriim, mõtteriim, isikustamine, kujund.</i>            „J.Jaik „Kaarnakivi“.  <i>haiku, valm, allegooria, muinasjutt.</i>            I.Franko „Rebane ja rästas“  <i>vabavärss, sõnamängud, onomatopoeetiline, akrostihhon, pillluule.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Leida luuletustest</li> <li>● sünonüüme, stiilivärvinguid</li> <li>● osata määrata kirjanduslikke kujundeid luuletusest ja proosatekstist;</li> <li>● luua ise sõnu, joonistada pilti oma fantaasia põhjal ja sellest jutustada;</li> <li>● osata kirjutada haikut, seletada valmide sisu; moodustada teksti põhjal küsimusi;</li> <li>● osata ilmekalt lugeda;</li> <li>● kasutada tekstis helijäljendusi;</li> <li>● kirjutada akrostihhoni, riimilist luuletust</li> <li>● osata peast ja lugedes ilmekalt esitada luuletust.</li> </ul>
<b>Kirjanik loob maailma</b>	<p>Ulmekirjandus: fantaasia-, õuduskirjandus, teaduslik fantastika.            Proosakirjandus  <i>proosa, romaan, jutustus, lühijutt. ajalooline jutustus, seiklus, kriminaaljutt.</i>            R.L.Stevenson „Saare elanik“, C.Paolini „Ärkamine“  <i>Tegevusaeg, tegevuspaik, pea- ja kõrvaltegelased, miljö</i>            D.Leesalu „Mahajäetud maja“, T.Leifsson „Kellapomm Valli“  <i>žanr, tegevusliin, idee, süžee, teema, konflikt, probleem, pinged, tüüptegelane.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Tunda erinevaid kirjanduslikke;</li> <li>● osata analüüsida tekste;</li> <li>● leida kirjanduslikke kujundeid;</li> <li>● koostada kava;</li> <li>● jutustada loetud teksti.</li> </ul>

<b>Raamatust saab film</b>	Kirjandus ja film: <i>ilukirjandus- ja filmikeel, kaader, stseen.</i> Filmiliigid: <i>dokumentaal-, mängu, anima-, märuli-, sõja-, seiklus-, ulme-, lastefilm</i> Filmitegijad: <i>stsenarist, režissöör, operaator, kostümeerija, monteeriija, valgustaja, helilooja, dublant, kaskadöör</i> J.Põldmaa „Pooltoonid“, O.Luts „Kevade“ Johannes Pääsukese osa eesti filmikunstis.	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Osata eristada eri filmižanre;</li> <li>● tunda mõisteid; tutvustada filmi, andes sellele põhjendusega hinnangu;</li> <li>● analüüsida rühmatööna nähtud filmi;</li> <li>● avaldada arvamust filmis esinevate probleemide üle;</li> <li>● osata selgitada filmitegijate ülesandeid; leida tekstist filmi tegijad ja filmimeestele iseloomulikke tunnuseid; analüüsida filmi „Kevade“ filmitegemise aspektidest;</li> <li>● näitlejatöö;</li> <li>● kirjutada näidendikatke põhjal proosatekst; dialoog.</li> <li>●</li> </ul>
<b>J.Aavik</b>	Keeleuuendus, tehissõnad	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Tunda J.Aaviku keeleuuenduslikke mõtteid.</li> </ul>
<b>E.Raud</b>	Eno Raud – tuntumaid eesti lastekirjanikke	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Rühmatöö – tutvustada üht E.Raua raamatut</li> </ul>
<b>Kirjandus astub lavale</b>	Kirjandus astub lavale: <i>luule, proosa, näitekirjandus, dialoog, remark, vaatus, stseen, monoloog</i> U.Vadi „Lendav laev“ Romaanist näidendiks: <i>näidend, lavastus, etendus, dramaturg, dramatiseerimine, lavastaja, rekvisiitormakettkoreograaf</i> Voldemar Panso, Elmo Nüganen, ... F.Molnar „Pal tänava poisid“ Eesti teatrid. <i>ooper, operett, ballett, muusikal.</i> Muldan „Kohkumatud lapsehoidjad“	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Osata leida näidenditekstist tunnuseid;</li> <li>● iseloomustada tegelasi;</li> <li>● kirjutada näidendit;</li> <li>● teada, kuidas tekstist saab lavastus;</li> <li>● osata võrrelda proosa- ja näidenditeksti;</li> <li>● osata analüüsida ja hinnangut anda teose tegelastele, olukordadele, probleemidele;</li> <li>● teada Eesti suurimaid teatreid..</li> <li>●</li> </ul>
<b>Lugeja avab</b>	Müüt kui kirjanduse läte:	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Teada tähtsamaid eestlaste</li> </ul>

<b>teksti</b>	<i> müüt, mütoloogia, rahvausund</i> Faehlmanni „Müütilised muistendid“ Rahvuseepos: „Kalevipoeg“, „Kalevala“ Faehlmann ja Kreutzwald –rahvuseepose loojad „Ilmarinen taob Sampo“ „Assamalla lahing“ „Kalevipoeg“ H.Jõgisalu „Nõiutud allikas“ Ilukirjandus kui teabeallikas, olümpiamängud antiikajal. Kuidas lugeda: <i> valik-, süva-, üldlugemine.</i> Päevikussekirjutatud raamat: <i> päevikuvorm, minajutustaja, kõiketeadev jutustaja</i> A.Jacobsson, S.Olsson „Berti vägiteod“ Pilti peidetud tekst: <i>koomiks</i>	müütilisid tegelasi, müüte; <ul style="list-style-type: none"> <li>● osata koostada kava;</li> <li>● osata leida muistenditest ühiseid jooni;</li> <li>● kuidas paremini mõista teksti;</li> <li>● .Kalevipojaga seotud paigad Eestis;</li> <li>● loodushoid.</li> <li>●</li> <li>● Teada erinevaid lugemisvorme;</li> <li>● osata valida õige vastavalt tekstile, raamatule;</li> <li>●</li> <li>● osata anda sündmust edasi erinevatest vaatenurkadest;</li> <li>● osata anda tekst edasi koomiksina.</li> </ul>
<b>Mina ja ...</b>	Mina ja raha: A.Reinla „Vari Jaagup“ Mina ja minu vanemad: C.Cassidy „Pöörane“ Mina ja teised: C.Nöstlinger „Esimene poolaeg Jasperiga“ Mina ja loodus: L.St.John „Valge kaelkirjak“ Inimene loob väärtusi. Edgar Valter – rohkem kui kunstnik Jaan Rannap – poiste, looduse ja spordi kirjanik Juhan Smuul „Laevast ja laevakoertest“	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Osata näha elu tõelisi väärtusi. kodu, sõbrad, sõbralikud ja usalduslikud suhted;</li> <li>● raha on tähtis, aga mitte kõige tähtsam;</li> <li>● loodus on meie elu alus.</li> <li>● Väärtused, mida on loodud, hinnatud.</li> </ul>

## 2.2.4. Kirjanduse õppe- ja kasvatuseesmärgid III kooliastmes

### 9. klassi lõpetaja:

- 1) väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunust, arutleb teoses kujutatute üle ning kirjutab omaloomingulisi töid;
- 2) loeb eakohast eri žanris väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendab lugejaoskusi;
- 3) mõistab teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljusust, väärtustab erinevaid ideid ja kujutamisi viise;



- 4) tõlgendab, analüüsib ja mõistab kirjandusteost kui erinevate lugude ja inimsuhete, elamuste ja väärtuste allikat ning erinevate seisukohtade peegeldajat;
- 5) väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
- 6) kasutab vajaliku teabe hankimiseks erinevaid allikaid, nii teatmeteoseid kui ka interneti.

### 2.2.5. Kirjanduse õppesisu ja õpitulemused III kooliastmes

#### Kirjanduse õppesisu ja õpitulemused VII klassile

Teema	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused
<b>Raamatud meie ümber</b>	Raamatukogu e-raamatukogu, e-raamat, luger	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Teada raamatukogu kasutusvõimalusi</li> </ul>
<b>Elulood</b>	Inimese elulugu kui kirjandusteos Inimese elu kui küsimärk Elulugudest saab ajalugu Pooleli jäänud päevik Mälestused kõverpeeglis	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Osata leida erinevusi entsüklopeedilistel ja elulooloolistel kirjutistel;</li> <li>• elulugu on ka ajaloo peegeldus.</li> </ul>
<b>Noortekirjandus</b>	A.Vallik “Kuidas elad, Ann?” <i>jutustaja, tegelased, peategelane, aegruum, süzee, aineistik, probleemistik</i> Tänapäeva mässumeelne luule <i>luule, värss, stroof</i> H.Nõu “Ära pea suud!” <i>vaatepunkt</i> J.Tätte “Nõme olla on nõme” <i>vaatus, stseen, remark, dialood</i> E.Stein-Fisher “Liblikad kõhus” J.Parijõgi “Teraspoiss” J.Till “Charlie+Leo”	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Osata leida teostest probleeme;</li> <li>• seostada neid reaalse eluga;</li> <li>• osata vahet teha õigel ja valel;</li> <li>• osata analüüsida kirjandusteost;</li> <li>• analüüsida tegelasi ja olukordi;</li> <li>• anda hinnangut</li> </ul>
<b>Rahvaluule meie ümber</b>	Maailmavaade <i>maailmavaade</i> Rahvaluule iseloomulikku <i>poploor</i> Rahvaluule lühivorme <i>mõistatus, reebus, vanasõna, aforism, kõnekäänd, naljad, retooriline küsimus,</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Teada eestlaste muistseid uskumusi ja tõekspidamisi;</li> <li>• teada rahvaluule eripära, lühivorme;</li> <li>• osata leida sõnumit rahvaloomingus.</li> </ul>

	<i>parodeerima, kontekst</i>	
<b>Luule puudutus</b>	<p>Luule noortele ja noortest: K.Ehin, H.runnel, A.Sang jne</p> <p>Naljaluule: Contra, M.Juur jne</p> <p>Sürrealistlik luule: A.Ehin</p> <p><i>sürrealism, palindroom, limerik, metafoor</i></p> <p>Südamest südamesse: D.Kareva jne</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Osata tõlgendada luulet;</li> <li>● leida luulest kujundeid;</li> <li>● teada tuntumaid luuletajaid;</li> <li>● osata leida seoseid ajastu, inimestega.</li> </ul>
<b>Seiklusi otsimas</b>	<p>“Eestlased laias maailmas”</p> <p>“Rändaja Hendrik Relve”</p> <p>“Merega silmitsi”</p> <p>“Matk naeratuse eest”</p> <p>“Kon-Tiki ekspeditsioon”</p> <p><i>reisikiri, seiklusromaan, jutustus, kirjeldus, emotsionaalne kirjeldus, jutu ülesehitus: sissejuhatus, tema arendus, kulminatsioon, lõpetus</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Teada meie tuntumaid rändajaid-reisimehi;</li> <li>● osata emotsionaalselt jutustada oma reisist;</li> <li>● loodusjõud - võib olla meid kaitsev ja meid hävitav;</li> <li>● austav suhtumine loodusesse, teiste rahvaste kultuuri.</li> </ul>
<b>Maagilised lood</b>	<p>“Koit ja hämarik”</p> <p>“Nurmelt ja niidult”</p> <p>“Jaaniöö”</p> <p>“Väike Faun”</p> <p>“Kohtumine Taageperas”</p> <p>“Skellig”</p> <p>“Krabat”</p> <p>“Kääbik”</p> <p><i>muistend, jutustamine - kuidas jätta meelde lühijuttu, lühijutu kirjutamine (stiil), arvustuse kirjutamine, karakteristika, pseudonüüm, episood, fantaasiakirjandus</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Tunda vanarahva traditsioone, uskumusi;</li> <li>● kujutada ennast muistses ajas;</li> <li>● püüda näha ennast kõrvalt;</li> <li>● tähtsad on sõprus, kaastunne, kurjale vastuhakk ...</li> </ul>

<b>Suured küsimused</b>	Mis on filosoofia? “Ürgsorts” “Maailm on ümmargune” “Kullapott” <i>filosoofia</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Midagi me teame kindlalt ja midagi võime arvata;</li> <li>• osata leida vastuseid küsimustele kõikidest võimalikest allikatest.</li> </ul>
-------------------------	---	---

### Kirjanduse õppesisu ja õpitulemused VIII klassile

Teema	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused
<b>Kirjandus kui kunst</b>	de Saint Exupery “Väike prints” Looduse avatud raamat Mis on kunst? “Väike prints” Kirjandus. Ilukirjandus “Teos” “Kui pilt ärkab ellu” <i>miniatuur, antiik, renessanss, kunst, literatuur, belletristika, eepos, romaan, jutustus, novell, ballaad, sonett, haiku, draama, tragöödia, komöödia, kompositsioon, oopus, sümbioos</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tunda looduse mõju inimesele;</li> <li>• leida ühisjooni kirjanduse ja kunsti vahel;</li> <li>• teada ilukirjandusliku teose tunnuseid;</li> <li>• osata tõlgendada kirjandus- ja kunstiteost.</li> </ul>
<b>Juttude võluvägi</b>	Jutu juured. Rahvajutud, tunnused Muinasjutud: seadused, liigid. Muistendid, liigid. Kuidas maailm alguse sai ... Naer on terviseks Linnalegendid <i>müüt, mütoloogia, muistend, muinasjutt, pajatus, mugandus, tehismüüt</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tunda meie rahvajutte ja nende tunnuseid;</li> <li>• tunda erinevate rahvaste loomismüüte;</li> <li>• osata analüüsida rahvajutte, leida nendest peamõtte, mida on tahetud teada anda.</li> </ul>
<b>Kirjanduse lohus</b>	Stiilikujundid (J.Liiv, I.Kolla, luulenäited) Iseendaga vastamisi: “Kuristik rukkis” “Tappa laulurästast” Hingemaastikel	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tunda kirjanduse stiilikujundeid;</li> <li>• osata kasutada kujundeid omaloomingus;</li> <li>• osata väljendada oma emotsioone kirjandis, jutus, luuletuses ...</li> </ul>

	<i>isikustamine, epiteet, võrdlus, kordus, metafoor, sümbol, emotsioon</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• arutleda, miks me käitume nii, nagu käitume.</li> </ul>
<b>Kirjandus ja ühiskond</b>	<p>Käsikirjad ei põle  Ühiskonna küüsis:  “Oliver Twist”  “Loomade farm”  “Pangapettus”  K.Kesküla “Tühi maa”  “Artur Sandmani lugu”  <i>realism, satiir, romaani alaliigid,</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Teada mõisteid;</li> <li>• osata näha ennast ühiskonna liikmena:</li> <li>• osata realistlikult suhtuda meid ümbritsevasse;</li> <li>• osata analüüsida olukordi.</li> </ul>
<b>Pahad on pahad ...</b>	<p>Paeluv pahelisuus  Need reetlikud jäljed  Teisipäevaklubi lood  “Kentsakas juhtum ...”  <i>kriminaalkirjandus: komponendid, detektiivromaan, õudusjutt, autism</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Teada tuntumaid krimikirjanikke :</li> <li>• A.Christie, A.Conan-Doyle, ka I.Hargla;</li> <li>• osata näha detaile, põhjus-tagajärg seoseid.</li> </ul>
<b>Ulmekirjandus</b>	<p>Kuhu me suundume?  Kirjandus hoiatab  Kui ajataju kaob...  Mina, robot  <i>ulmekirjandus, utoopia, antiutoopia</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Osata näha looduse ja tehiskeskkonna seoseid;</li> <li>• väärtustada inimlikke põhimõtteid;</li> <li>• teada, et kõike loodut ei saa muuta, sest see viib katastroofini,</li> <li>• osata kasutada olemasolevat õigesti.</li> </ul>
<b>Teatrimaailmad</b>	<p>Euroopa teatri sünd  Eesti teatri sünd  esimesed sammud teatriteel  Teater kõneleb mitmes keeles  Teater teatris  Väljamõeldud lavategelikkus  Raamat ärkab ellu teatrilaval</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tunda teatri ajalugu;</li> <li>• teada eesti teatri ajalugu;</li> <li>• analüüsida nähtud teatrietendust:</li> <li>• kirjutada arvustust:</li> <li>• kirjutada ja esitada ise lühinäidend.</li> </ul>

	Arvustus <i>antiikteater, skeene, koturn, orkestra, tragöödia, komöödia, draama, rahvuslik teater, režii, visuaalsus, verbaalsus, süzee, dialoog, repliik, remark, stseen, vaatus, monoloog, improvisatsioon, etüüd, raadioteater</i>	
--	--	--

### Kirjanduse õppesisu ja õpitulemused IX klassile

Teema	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused
<b>Muistsete inimpõlvede sosin</b>	Loodus ja tänapäeva inimene Ürgmetsa tarkus Loodususund Rahvausund ja A. Kivirähk (“Rehepapp”) Pühad paigad hiied Loodusuku luule <i>ökoelu, ürgmets, animism, allusioon, impressionism</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Loodususundi tähtsamad tõed;</li> <li>• mis on inimesele püha;</li> <li>• meie teadvus on tulnud muistsete aegade tarkusest;</li> <li>• teada oma kodukoha huvitavaid loodusobjekte.</li> </ul>
<b>Rahva hääled lauludes</b>	lidsesõna jõud ja vägi rahvalaulu uued kuued Laula, laula, suukene Riimiline rahvalaul <i>rahvalaul, loits, laulik, kaasitama, regilaul, värsimõõt, arhaism, parallelism, alg- ja lõppriim, kordus, stroof</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Teada meie rahvalaulu teket, tunnuseid, temaatikat, arengut;</li> <li>• tunda tänapäeva rahvalaulutöötusi ja nende esitajaid;</li> <li>• osata analüüsida rahvalaulu;</li> <li>• esitada ise rahvalaulu.</li> </ul>
<b>Eestlane ärkab</b>	K.J. Peterson Ärkamisaeg C.R.Jakobson, J.Hurt, F.R.Faehlmann, F.R.Kreutzwald, eepos, “Kalevipoeg”, L.Koidula, J.Liiv <i>ood, pastoraal, anakreontiline luule, kõne, hüperbool, retooriline küsimus, antitees,</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Teada ärkamisaja tegelasi ja olulisemaid sündmusi;</li> <li>• osata paralleelle tuua nn teise ärkamisajaga;</li> <li>• teada “Kalevipoja” tähendust eesti rahvale, teiste rahvaste eeposeid;</li> <li>• osata koostada ja esitada kõnet.</li> </ul>

	<i>kontseptsioon, travestia, romantism</i>	
<b>Keele ja kirjanduse suhe</b>	Noor-Eesti G.Suits, J.Aavik, P.Vallak “Hirm”, F.Tuglas, A.Gailit, A.Alliksaar <i>keeleuuendus, novell, stiil, ekspressionism, lugemistehnika, filmikeel, kaader, kadreering, kaadrisügavus, rakurss, plaan, aforism, tsitaat, süzee</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Teada Noor-Eesti uuenduslikke eesmärke, liikmeid:</li> <li>• teada G.Suitsu loomingut, eesmärke;</li> <li>• J.Aaviku tähtsus keeleuuenduslasena;</li> <li>• novell, selle ülesehitus, analüüsioskus;</li> <li>• F.Tuglas novellikirjanikuna;</li> <li>• A.Gailit, “Toomas Nipernaadi” teose ja filmina;</li> <li>• A.Alliksaare luule eripära, mõttekillud.</li> </ul>
<b>Mäss ja vastupanu kirjanduses</b>	Kirjanduslikud rühmitused Siuru, Arbujad M.Under, H.Visnapuu, A.Kivikas E.M. Rremarque B.Alver, K.Ristikivi Kuldsed kuuekümnendad kirjanduslik <i>rühmitus, ballaad, sonett onomatopöa, idee, tegevusliin, teema, konflikt, miljö, ellips, inversioon, vabavärss</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Osata võrrelda kirjanduslike rühmituste erinevusi;</li> <li>• tunda M.Underi loomingut, eriti sonette, ballaade;</li> <li>• H.Visnapuu luule eripära;</li> <li>• A.Kivikas ja “Nimed marmortahvil”- teose analüüs, võrdlus filmiga;</li> <li>• sõja kujutamine kirjanduses, inimlikkus sõjas;</li> <li>• teada pagulaskirjanikke, nende loomingu temaatikat:</li> <li>• vabamad võimalused 60.aastate kirjanduses.</li> </ul>
<b>Tänapäeva kirjandus</b>	Uue sajandi värvid D.Kareva, Contra, S.Henno Värske õhu toojad	teada uuemaid suundi kirjanduses, tähtsamaid kajastatavaid probleeme, uusi kirjanikke;

	<i>kultuurkapital, mõtlemise tasandid</i>	
<b>Peab olema keegi ...</b>	Midagi, mis alati jääb A.Kitzberg, E.Vilde, A.H.Tammsaare, J.Kross J.Viiding H.Runnel, V.Luik <i>klassika</i>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Teada eesti kirjanduse klassikuid:</li><li>• tunda temaatikat, mis ei aegu ja neid käsitlevaid teoseid.</li></ul>